

<http://www.Yashilmisho.com>

Email: Info@Yashilmisho.com

Print: 1398/12/06

ما پیروز می شویم یا زباله‌ها؟ / پسماند، خطر بزرگ زیست محیطی در سال ۹۴

متاسفانه با توجه به حرکت لاکپشتی موجود در فرآیندهای مدیریتی در شمال کشور، نمی توان انتظار داشت تا تغییرات گسترده ای در مدیریت پسماند یا فاضلاب روی دهد.

تهورا شهبازی: ما در زباله ها غرق می شویم. این سناریوی یک خطی یک فیلم جذاب هالیوودی نیست، وعده حتمی و قابل تصور برای عاقبت ماست. زباله ها به زودی و با همین روند ما را می بلعد؛ سالهاست که حاشیه شهرها محل انباشت زباله ها شده اند تا شاید طبیعت زورش برسد و این همه آشغال را در خود هضم کند، اما زور طبیعت آنقدر نیست که تصورش را بکنید. پس همین می شود که در جنوب تهران، در حاشیه شهرهای بزرگ، در جنگل های شمال، در هر جایی که زمانی تصور می کردیم برای ادامه حیات ما باقی مانده اند، زباله ها، خودنمایی می کنند و البته زیر زمین را هم فاضلاب شهری، مسموم کرده است.

نکته اینجاست که زباله ها و فاضلاب های شهرهای مختلف در عین حال که می توانند آهسته در دل طبیعت رخنه کرده و آن را نابود کنند گاهی می توانند به منبعی پول ساز نیز تبدیل شوند. البته اگر درست بازیافت و نگهداری شوند. اما این اتفاق کمتر رخ داده است. خطر پسماندهای شهری تا حدی جدی است که شاید مهمترین معضل زیست محیطی سال ۹۴ و سال های بعد همین زباله ها و فاضلاب های تصفیه نشده باشد.

زباله دانی به سبک قرون وسطی

بحث پسماند و فاضلاب همواره یکی از بزرگترین دغدغه های زیست محیطی به خصوص در شهرهای ساحلی و شمالی بوده است، استان هایی که تاکنون در آنها ضعیف ترین نگاه در مورد بحثهای مدیریت فاضلاب های شهری و پسماندها وجود داشته و این باعث شده تا هنوز به سبک قرون وسطی زباله ها روی هم تلنبار شوند و فاضلاب هم به شیوه ای کاملا غیر بهداشتی وارد چاه های جذبی شود.

یک ماه از سال ۹۳ نگذشته بود که نشست یک روزه هم اندیشی مدیریت پسماندهای ساحلی کشور همزمان با ۲ اردیبهشت روز جهانی زمین پاک در سازمان حفاظت محیط زیست با حضور نمایندگان هفت استان ساحلی گیلان، مازندران، گلستان، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان برگزار شد. در این نشست سعید متصدی معاون انسانی سازمان حفاظت محیط زیست رتبه اول در تولید زباله را به استان خوزستان داد. او با اشاره به تولید روزانه ۱۴۰۰۰ تن زباله در استان های ساحلی، گفت: بالاترین حجم زباله مربوط به خوزستان با ۴۸۰۰ تن تولید زباله در روز است. ۲۵ درصد کل زباله کشور در استان های ساحلی تولید می شود که با مدیریت این میزان زباله، بخش عظیمی از پسماند کشور مدیریت خواهد شد.

متصدی گفت: طبق برنامه ریزی های صورت گرفته، تا پایان سال ۱۳۹۵ شاهد رفع معضل پسماند سواحل کشور و تا پایان سال ۱۳۹۳ شاهد رفع معضل پسماندهای صنعتی، پزشکی، کشاورزی و خانگی خواهیم بود. (اینجا)

به همین منظور تفاهم نامه ای با هدف افزایش سطح هماهنگی و همکاری در پیشگیری از وقوع آلایندهای و تخریب محیط زیست ناشی از پسماندها و فاضلاب های بیمارستانی تصفیه نشده و دسترسی به استانداردهای مورد قبول و بهره گیری از ظرفیت های ملی، منطقه ای و بین المللی در این خصوص، بین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست به امضا رسید.

کمک به ارتقای وضعیت مدیریت فاضلاب های بیمارستانی و پسماندهای پزشکی، شیمیایی و دارویی ناشی از مراکز بهداشتی، درمانی، کلینیک ها و مطب ها در کشور، کاهش آلاینده های ناشی از پسماندها و فاضلاب های بیمارستانی و مراکز درمانی، ارتقای شاخص های زیست محیطی، بهداشت و درمان و سلامت جامعه برخی از اهدافی است که در این تفاهم نامه قید شده است. (اینجا)

یک چهارم پسماندهای ایران در هفت استان ساحلی

به علت شرایط آب و هوایی مناسب بیش از ۴۰ شهر بزرگ و کوچک با جمعیت های مختلف و تعداد زیادی روستا در حاشیه جنوبی و کنار سواحل دریای خزر و رودخانه های منتهی به آن توسعه یافته اند که فاضلاب بیشتر آنها از طریق این رودخانه ها به دریای خزر انتقال می یابد. در مواردی نیز فاضلاب مستقیما به دریا هدایت می شود.

اگر چه طبق قوانین و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست ایران، شرکت های آب و فاضلاب موظفند فاضلاب شهرهای مختلف را در حد استانداردهای این سازمان تصفیه و بعد آن را به منابع آب های سطحی از جمله دریا هدایت کنند، اما عملا چنین اقداماتی صورت نمی گیرد.

به عنوان مثال در شهرهای قائم شهر، نور، ساری، شیرگاه و آمل زباله ها در بدترین مکان از نظر طبیعی و در بعضی مناطق مانند قائم شهر نیز از طریق رودخانه ها به سمت ساحل کشیده می شود. (اینجا)

سعید متصدی معاون سازمان حفاظت محیط زیست اعلام کرد تولید سرانه پسماند در استان مازندران ۱۰۰۰، گیلان ۹۰۰ و گلستان ۵۹۰ گرم به ازای هر نفر در روز است. او گفت: استان مازندران با تولید ۲۵۴۱ تن پسماند روزانه در بین استان های حاشیه خزر در رتبه نخست و پس از آن گیلان با ۱۹۵۰ تن و گلستان گلستان ۹۰۰ تن در رده های بعدی تولید پسماند قرار دارند بیش از یک چهارم پسماندهای کشور در هفت استان ساحلی شمالی و جنوبی تولید می شود.

فریبرز جمال زاد مدیر کل دفتر سواحل و تالاب ها هدف گذاری محیط زیست ، چه در شمال و چه در جنوب را در شهرهای ساحلی دانست و گفت: اسناد بالادستی در برنامه چهارم و پنجم در مورد شهرهای شمالی بالای ۲۰۰ هزار نفر جمعیت برنامه ای داشت که در طول برنامه و پایان برنامه پنجم مقدار این زباله ها به صفر برسد. سیاستگذاری زباله در کشور فعلا در اختیار وزارت کشور و تحت نظارت سازمان حفاظت از محیط زیست است. من این خبر نوید بخش را می توانم بدهم که فعالیت های کنترل پسماندها به خصوص پسماندهای خانگی در شهرهای شمالی ما به سمت زباله سوزها می رود یعنی در دولت قبلی مقدمات کار را فراهم کردند و شرکت هایی که پیمانکار زباله سوزها هستند به خصوص در کلانشهر ها وارد مذاکرات نهایی و مناقصه ها شدند.(اینجا)

از طرف دیگر معصومه ابتکار رییس سازمان حفاظت از محیط زیست نیز زباله سوزها را فقط برای زباله های خاص مناسب می داند و معتقد است اگر درست اجرا شود کمک بزرگی هم می تواند برای معضل پسماندها باشد. معصومه ابتکار می گوید: زباله سوز یک کار فنی خوب است که در شورای شهر هم مورد حمایت ما بود. الان هم سازمان حفاظت محیط زیست مجوز لازم را داده است. مدیریت پسماند باید انواع روش های مدیریت را در بر بگیرد این نیست که تمام زباله های شهر را به سمت زباله سوز ببریم. قطعا بخشی از زباله ها سوزانده می شود که قابلیت بازیافت ندارد. اول در بحث زباله و پسماند کاهش تولید است یعنی اولین مساله این است که هر فردی و هر شهری تلاش کند از طریق راه های آموزشی و فرهنگی زباله کمتر تولید کند. مساله بعد این است که حالا اگر زباله تولید شد قابل بازیافت باشد. چیزی تولید کنیم که امکان بازیافت در آن باشد و این چرخه اقتصادی برگردد. این هم باز در طراحی سبز، طراحی صنعت و کالاهایی که تولید می شود هست. باز بخشی از زباله باقی می ماند که قابل بازیافت نیست کمپوست نوعی از بازیافت است که آن را تبدیل به کود می کند که در بخشی از شهر تهران انجام می شود. ولی باز هم یک ضایعاتی می ماند که این ضایعات ممکن است ضایعات خطرناک باشد مانند ضایعات شیمیایی یا صنعتی و همینطور بیمارستانی که در نهایت باید به سمت زباله سوزی برود منتها زباله سوز هایی که تمام استانداردهای فنی و فیلترها را دارند.(اینجا)

زباله سوز تهران

اما در تهران و در سال ۹۳، یک اتفاق مهم افتاد؛ نخستین نیروگاه تولید برق از زباله شهری در مجتمع دفع و پردازش آرادکوه صبح با حضور معصومه ابتکار، معاون رییس جمهور، محمدباقر قالیباف، شهردار تهران و جمعی از مسئولان دستگاه هایی اجرایی و مدیران شهری در نهمین روز از دهه فجر به بهره برداری رسید. این کارخانه که با همکاری کشور چین ساخته شده و با سوزاندن روزانه ۲۰۰ تن زباله سه مگاوات برق تولید می کند. برای ساخت کارخانه زباله سوز آرادکوه ۱۲ میلیون دلار اعتبار ارزی و ۱۶۰ میلیارد ریال اعتبار ریالی هزینه شده که ۶۰ درصد آن توسط شهرداری و ۴۰ درصد از سوی بخش خصوصی تامین شده است.

ساخت مجتمع دفن و پردازش آرادکوه سه سال به طول انجامید و مخزن این نیروگاه ظرفیت ذخیره سوخت به مدت ۱۰ روز را دارا می باشد.

معصومه ابتکار رئیس سازمان حفاظت محیط زیست در آیین بهره برداری از نخستین نیروگاه زباله سوز شهری مجتمع آراد کوه گفت: در شهرک صنعتی ساری نیز نیروگاه زباله سوز شهری راه اندازی می شود که ساخت این نیروگاه مشابه نیروگاه زباله سوز تهران که امروز راه اندازی شد خواهد بود. طبق هماهنگی های انجام شده برای کمک به حفاظت محیط زیست برق تولیدی این نیروگاه ها از سوی دولت با نرخیهی که مقرون به صرفه باشد خریداری خواهد شد.

ابتکار به مدیریت پسماند در کلان شهرها اشاره کرد و آن را از مولفه های اصلی مدیریت شهری دانست و گفت که مدیریت پسماند نیازمند برنامه ریزی دقیق، علمی و منطبق با واقعیت ها است در غیر این صورت با معضلات زیادی روبرو خواهیم شد.

نکته اینجاست که شهرداری تهران اعلام کرده است در سال ۹۴، سه واحد دیگر زباله سوز می سازد و دیگر زباله ها در کهریزک دفن نمی شوند. (اینجا)

سال ۹۴ زباله ها ساماندهی می شوند؟

از آنجا که اولویت نخست سازمان حفاظت محیط زیست حل اساسی مشکل پسماند و پساب در استان های شمالی است، در این راستا تلاش شده است تا با تکنولوژی های روز دنیا این معضلات برطرف شود.

معاون محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست با اشاره به این که استفاده از نیروگاه های زباله سوز و تبدیل زباله به کود کمپوست دو موضوع اول در زمینه ساماندهی پسماندهاست گفت: اصلا موافق دفن بهداشتی و سوزاندن غیراصولی پسماندها نیستیم چرا که این گونه اقدامات علاوه بر ایجاد مشکلات عدیده زیست محیطی موجب تخریب مناظر در استان های شمالی می شود.

اما سهیل اولادزاد فعال محیط زیست در گفتگو با خبر آنلاین، وضعیت زباله ها در شهرهای شمالی را اینگونه شرح می دهد: پسماندها به صورت شبانه روزی از سطح خیابان ها جمع شده و در بهترین مناطق اکولوژیکی دپو می شوند و در این حالت به خاطر وجود فشار به زباله های زیرین، مایعی به نام شیرابه از پسماندها خارج می شود که حاوی عصاره پسماندهاست و به خاطر وجود انواع پسماندهای عفونی و شهری و صنعتی در این مراکز دپو غیر استاندارد، این مایع خطرناکتر از وضعیت عادی میشود. شیرابه پسماندها بعد از اختلاط با آب باران و آبهای سطحی موجود در این مراکز دپو زباله، به راحتی وارد آبهای زیر زمینی و سطحی می شود. متاسفانه گاهی تصور این است که آب باران باعث کاهش میزان اثر گذاری می شود، اما دقیقا این اثر عکس بر روی ماجرا دارد و سمیت را بیشتر میکند.

او معتقد است که تا به حال برنامه ای برای ساماندهی این معضل اجرایی نشده است: در حال حاضر تصور بر آن است که از افزایش حجم محل های دپو جلوگیری شده و شمال هنوز در بحران پسماند و فاضلاب غرق نشده است، اما واقعیت به گونه ای دیگر و در نهان این سه استان بزرگ سبز کشور، بحران و فاجعه ای جدی در حال شکل گیری است که همین الان نیز رخ نشان داده و بسیاری را در گیر خود نموده است، بالا رفتن بیماری های پوستی و گوارشی و انگلی، همگی جزئی از مشکلات ایجاد شده است. در هر صورت، با ارزش گذاری اندک و قرار دادن بودجه های جزئی میتوان به راحتی با توجه به وجود موارد علمی و اجرایی موجود در جهان ، از این تهدیدات استفاده بهینه کرد و خطرات را به صورت کامل از بین برد.

اولادزاد همچنين مي گويد: متاسفانه با توجه به حرکت لاکپشتي موجود در فرآيندهای مدیریتی در شمال کشور، نمیتوان انتظار داشت تا تغییرات گسترده ای در مدیریت پسماند یا فاضلاب روی دهد، اما امیدواریم با توجه به بیانات رهبری انقلاب در دیدار با مسوولین محیط زیست و دلنگرانی های ایشان در زمینه محیط زیست و سلامت عمومی، تغییر رویه در امورات برخی از مدیران ایجاد شده و به سلامت شهروندان بیشتر پرداخته شود.